

מועד קטן ד: (שורה אחרונה) עד ו. (נקודתיים)

ביאורים

3 סוגים של בית הפרס ואהלות יח/ב-ד]:

שדה שאבד בה קבר: מטמאת במגע ובמשא ובאוהל (כי חוששים שמא האהיל על הקבר).

שדה שנחרש בה קבר: מטמאת במגע ובמשא אך לא באוהל (כדין טומאת עצם כשעורה, מחשש שמא נידש הקבר ויש עצם כשעורה בתוך עפרה).

שדה בוכין (שדה שמוסרים שם את המת לאנשי המקום): עפרה טהור, אך אסור לזרוע ולנטוע בה מחשש גזל. [אך ר' רש"י וחשק שלמה בסוגייתנו!]

ונקראת "בית הפרס" על שם התפשטות הטומאה על כל השדה, מלשון פורס מפה. ויש מפרשים: על שם שנפרסו (נשברו) העצמות.

'טיפול' בבור בחוה"מ

בור של רבים הזקוקים לו: מותר לחפור חדש

בור של רבים שאינם זקוקים לו: מותר לתקן קיים, אסור לחפור חדש.

בור של יחיד הזקוק לו: מותר לתקן קיים, אסור לחפור חדש.

בור של יחיד שאינו זקוק לו: אסור אפילו לתקן קיים.

דין זה ניתן גם לדייק מהמשנה "עושין כל צורכי רבים".

מקור ציון קברים כחיוב עצמאי

ר"ש בן פזי: 'וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון'.
רבי אבהו: 'וטמא טמא יקרא'.

מקור ציון קברים כשמירה על טהרת התרומה

מר זוטרא: 'והזרתם את בני ישראל מטומאתם'.
רב אשי: 'ושמרתם את משמרת'.

מקור ציון קברים כהסדרת דרכים

אביי: 'ולפני עור לא תתן מכשול'.
רב פפא: 'ואמר סלו סלו פנו דרך'.
רב חיינא: 'הרימו מכשול מדרך עמי'.
ר' יהושע בריה דרב אידי: 'והודעת להם את הדרך ילכו בה'.
רבינא: 'ושם דרך אראנו בישיע אלהים'.

הלכה זו התקבלה בסיני, ויחזקאל הסמיכה על הפסוק.

מפסוק זה גם נלמד שצריך להודיע צערו כדי שיבקשו עליו רחמים.

מפס' זה דרש ריב"ל שכל מי ששם אורחותיו (מחשב את הזמן המתאים לכל דבר) זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה.

ברייתא

דינים שונים בציון קברות:

מציינין רק טומאת אוהל:

- כזית מהמת, ועצם כשעורה – לא מציינין.
- שדרה, גולגולת, רוב בנין, רוב מנין – מציינין.

כזית מהמת מטמא באוהל, אך כיוון שתוך זמן לא רב יחסר שיעורו לפחות מכזית לא מציינין.

מציינין רק מקום שטומאתו מסופקת:

- אילן שיש טומאה תחת אחד מענפיו (ולא ידוע איזה ענף).
- אבנים היוצאות מהגדר שיש טומאה תחת אחת מהם (ולא ידוע איזה אבן).
- שדה שאבד בה קבר.

שדה שנחרש בה קבר: לא צריך לציין, כי לא מטמאה באהל (עיין ביאור מושיגים).

מיקום הציון:

- מעמידים את הציון בסמוך למקום הטומאה, לא על מקום הטומאה עצמו (כי עלולים להיטמא), ולא רחוק ממקום הטומאה (כי כך אוסרים שטח טהור).

סימון קברים

אבן אחת מצויינת בסיד:

תחתיה: טמא.

שתי אבנים מצויינות בסיד:

תחתיהם: טמא.

ביניהם: אם יש סיד ביניהם: טמא.

אם אין סיד ביניהם: טהור.

אך אם הסיד שפוך על ראשי
האבנים מהצדדים והשטח
שביניהם לא חרוש – טמא.

1-3 גבולות של השדה מצויינים בסיד:

הגבולות טמאים והשדה טהור.

4 גבולות השדה מצויינים בסיד:

הגבולות טהורים והשדה טמא.